

men der er i stedet tale om Ole Johan Samsøes skuespil af samme navn fra 1795. Men det kan på ingen måde forstyrre billedet af en meget interessant og perspektivrig bog, som hilses velkommen ved yderligere at muliggøre kendskab til dette særlige aspekt ved Andersen også for udlændinge.

Andersens forhold til musik er således belyst fra flere sider i de tre udgivelser, som alle kan læses med udbytte af såvel musikfaglige som andre kulturinteresserede personer. De to første er klart tænkt som formidling af stoffet til en bredere kreds, mens Celenzas bog også fører forskningen et stort skridt videre på området.

Anne Ørbæk Jensen

Yvonne Wasserloos, *Kulturzeiten. Niels W. Gade und C.F.E. Horneman in Leipzig und Kopenhagen*

Studien und Materialien zur Musikwissenschaft, 36;

Hildesheim, Zürich and New York: Georg Olms, 2004

630 pp., music exx. ISBN 3-487-12599-4

EUR 84

Denne bog er, selv om det ikke fremgår tydeligt, Yvonne Wasserloos' afhandling (dissertation) fra 2002, som er udkommet i Georg Olms Verlags musikvidenskabelige serie. Det står derfor heller ikke klart i hvor høj grad bogen er en redigeret udgave af afhandlingen. Bogen er et bidrag til en aktuel interesse for den musikalske forbindelse mellem Danmark og Tyskland igennem tiderne. Selvom der er kommet flere danske bidrag fra de senere år på det musikvidenskabelige område, må det nok erkendes, at initiativet og interessen er størst fra tysk side. Bogen bærer da også præg af, at den er skrevet i en tysk akademisk tradition kendetegnet ved grundighed og en beundringsværdig evne til at systematisere stoffet, som i dette tilfælde er omfattende.

Med udgangspunkt i musikulturen i Leipzig i det 19. århundrede handler bogen om den dansk-tyske forbindelse mellem København og Leipzig personificeret gennem komponisterne Niels W. Gade og C.F.E. Horneman. Wasserloos har valgt en fremgangsmåde, hvor hun begynder med at redegøre for de samfundsmæssige forhold i tiden samt Leipzigs og Københavns musikhistorie (afsnit II), hvorefter læseren via et afsnit om konservatoriet i Leipzig (afsnit III) ledes frem til afhandlingens egentlige studieobjekt, nemlig henholdsvis Gades og Hornemans liv og levned i Leipzig og København (afsnit IV og V). Men derudover er det vanskeligt at gennemskue Wasserloos' metodiske tilgang. Hun kommer ikke nærmere ind på den bortset fra en beskrivelse af hvordan hun har benyttet kilderne (s. 29f.). Bogen fremstår derfor som en blanding af socialhistorie, institutionshistorie, personhistorie og stilhistorie krydret med lidt receptionsanalyse.

Alene bogens fysiske omfang (630 sider) indikerer stor grundighed i fremstillingen, og på dette punkt skuffes læseren ikke. Indledningens gennemgang af forskningen på området frem til afhandlingens tilblivelse er god og giver en nyttig oversigt, som også er værd at gennemse i forbindelse med andre studier i dansk og tysk musik fra perioden. Bag i bogen er der en informativ sammenlignende oversigt over komponisternes liv, en fortegnelse over repertoireet i koncertforeningen Euterpe og en fortegnelse over Hornemans værker. Men hvad de følgende historiske fremstillinger angår, er spørgsmålet alligevel, om bogen ikke er *for* grundig. Det indledende historiske afsnit om byerne Leipzig og København (afsnit II) er en sammenfatning af byernes musikhistorie ud fra hidtidige historiske fremstillinger. Selvom det selvfølgelig er væsentligt at få en introduktion til byernes musikliv for at kunne sætte konservatorierne og komponisterne ind i en historisk sammenhæng, tillader jeg mig alligevel at spørge, om det virkelig

er nødvendigt for bogens pointe at begynde med gå tilbage til Leipzigs ældste orkester fra det 15. århundrede eller musikken ved Christian IV's hof for Københavns vedkommende. Hun kommer også vidt omkring i danmarkshistorien med bl.a. omtale af Struensens, Grundtvigs og højskolebevægelsens betydning for udviklingen af en dansk nationalisme. Det er isoleret set meget god information at få, men det kan man jo læse om så mange andre steder – også på tysk, hvilket hendes mange henvisninger vidner om. I afsnittet om Gade er der også en tendens til at ville begynde helt forfra med det biografiske og dermed ikke tage det hidtil skrevne alvorligt nok. Til gengæld kommer der supplerende informationer frem omkring omstændighederne og forløbet omkring Gades ophold i Leipzig. Hvad Horneman angår, er det prisværdigt med en ny større skildring af en hidtil ofte overset dansk komponist. I forhold til tidligere biografiske fremstillinger kommer der da også nye aspekter frem – især fra Hornemans ophold i Leipzig.

Men omfangsproblemet kommer selvfølgelig an på hvad forfatteren vil. I indledningen beklager hun den sporadiske og i visse tilfælde forældede forskning i området fra dansk side samt den hidtidige, ensidigt ideologiske forskning fra DDR-tiden omkring musiklivet i Leipzig (s. 20 f.). Hvis dette er en indikation af, at hun dybest set mener det nødvendigt at starte forfra, ville det kunne forklare, hvorfor bogen er blevet så omfangsrig. Hvis Wasserloos' hensigt har været at skabe en sammenhængende introduktion til hele området med bogen, tvivler jeg på projektet. Det er synd, for der ligger bestemt en kæmpe arbejdsindsats bag, og der er spændende information at hente. Men det er nu engang sådan, at en bogs vellykkethed ikke kun afhænger af at få det hele med.

I indledningen påpeger Wasserloos nationalitetsdannelse som en vigtig faktor for undersøgelsen, hvilket må siges at være et emne af tiden. I bogen kommer denne nationalitetsdannelse til at fremstå på to planer: i de københavnske musikinstitutioner og i komponisternes hoveder. Selvom det er forfatterens pointe at skabe sammenhæng mellem disse niveauer, halter projektet, fordi komponisterne får en så dominerende plads i fremstillingen. Hun forsøger at finde komponisternes nationale bevidsthed ud fra deres efterladte kildemateriale (hvilket faktisk er svært!), og i forbindelse med Gade tvinges hun til at supplere med receptionen af ham og hans værker for at få projektet til at lykkes. Hun tyer også til den fortærskede metode at påpege den såkaldte nordiske tone i Gades værker ('På Sjolunds fagre sletter' og alt det der) uden dog at tilføje noget egentligt nyt. Hvad Horneman angår, kommer hans eksotisme-dyrkende opera *Aladdin* til at fremstå som det værk, hvorved komponisten i højeste grad forsøger at skabe en selvhævdende dansk musik!

Det er mig en stor gåde, at Wasserloos helt vælger at ignorere den store mængde af teoretiske overvejelser omkring nationalitetsdannelse og musik, som er kommet frem i de sidste efterhånden mange år inspireret af samfundsforskere som Benedict Anderson, Anthony D. Smith m.fl. Netop i denne undersøgelses tilfælde, hvor *musikkulturen* ikke er til at komme uden om, havde det været oplagt, og det kunne hjælpe til at opnå et klarere perspektiv i fremstillingen. Da hun vælger at undlade dette, kommer det til at se ud som om, at kilderne i al deres kaotiske mangfoldighed afgør perspektiverne på spørgsmålet. Det er en del af årsagen til at bogens resultater kommer til at fremstå rodet.

Der er ingen tvivl om at Wasserloos i sit arbejde finder nye aspekter frem i den interessante udveksling mellem dansk og tysk musikliv i det 19. århundrede. Det er tydeligt at forfatteren er på hjemmebane i sin fremstilling af især konservatoriets historie. Hun demonstrerer at hun har overblik over det empiriske stof i den forbindelse. At det har været et kerneområde i hendes studier, fremgår også af, at der i samme serie – også i 2004 – er udkommet endnu en bog fra hendes hånd *Das Leipziger Konservatorium der Musik im 19. Jahrhundert. Anziehungs- und Ausstrahlungskraft eines musikpädagogischen Modells auf das internationale Musikleben*, hvor hun behandler den beslægtede problemstilling om Leipzigerkonservatoriets rolle som model

for en række andre europæiske konservatorier, blandt andet det i København. Hvorvidt denne bog også udspringer af hendes dissertation, fremgår ikke.

Wasserloos har med sin sammenligning af musiklivet i København og Leipzig uden tvivl fat i en spændende problemstilling. Samtidig har hun fat i væsentligt nyt stof i den biografiske del, især hvad angår Horneman. Alligevel er det synd, at hun lader spørgsmålet om dannelse af musikkulturel identitet i begge byer totalt underordne sig de to biografiske fremstillinger af komponisterne. Muligvis ville en anden redigering af stoffet i de to bøger kunne give et klarere billede. Bogen om konservatoriet kunne være udvidet, da der er sammenfald med afsnittet om konservatoriet i Leipzig i den anden bog. Man kunne så have redigeret nærværende bog sådan at en sammenlignende analyse af musikkulturerne i Leipzig og København stod stærkest. Hvis forfatteren som en del af dette inddrog kilder om forholdet mellem national identitet og musik i de to byer og så dem i et større perspektiv, kunne der uden tvivl – også set i lyset af dagens nationale strømninger – været kommet en mere spændende og måske også mere nytænkende bog ud af det.

Peter E. Nissen

Ole Nørlyng (ed.), *Dansen er en kunst. Bourmonville – den levende tradition* (Dance is an Art: August Bournonville – the living tradition) Århus: Det Schönbergske Forlag, 2005, 380 pp., illus., ISBN 87-570-1673-9, incl. 9 CD's, *Musikken til Bourmonvilles balletter / Music to the Bournonville Ballets*, Aalborg Symphony Orchestra, cond. Peter Ernst Lassen, Danacord 631-639. DKK 499. All text in English and Danish.

Perhaps it was unrealistic to hope that everything performed, presented and published during 2005 for the bicentenaries of H.C. Andersen, J.P.E. Hartmann and August Bournonville would be wonderful. As it turned out, we had a good lesson in human nature last year: the bicentenarians with the most loyal supporters, those for whom commercial success was not the primary goal, achieved great things, and poor H.C. Andersen was exploited and spoiled to death. Most disappointing of all, a tremendous opportunity to promote Danish culture in general to the world beyond these shores was largely wasted: only those who knew where to look, and what to look for, found gold.

Some of the disappointments were worthy attempts, not the result of unmitigated hubris: a great deal of material was published about Bournonville, some of it decent and some compromised by poor standards (like the dreadful inaccuracies and poor editing of the English translation of Ditlev Tamm's biography of the choreographer, not his fault but his publisher's).

Three grand publications stand out from the rest as the great achievements of 2005: the beautiful score of *Liden Kirsten*, J.P.E. Hartmann's and H.C. Andersen's opera (The Hartmann Edition IV, 1, ed. Inger Sørensen and Niels Krabbe, Copenhagen: The Royal Library, 2005); the 2 books and 2 DVDs *The Bournonville School* based on Kirsten Ralov's 1979 publication but now superbly realised as a resource for dancers and students of Bournonville (ed. Anne Marie Vessel Schlüter, Copenhagen: The Royal Theatre, 2005); and the book under consideration here, *Dansen er en kunst*, edited by Ole Nørlyng.

More than any other contribution to critical study this year, this book aspires to support the better understanding of its subject by careful, thorough probing of the context and content of its subject, and its aspirations are almost fully achieved.

To the qualifications first: perhaps the kindest thing to do is to draw a polite veil over the recordings which accompany the book. Although the project began, I think, in Jesper Buhl's